

Sygn. akt I ACa 120/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 sierpnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Małgorzata Dzieciołowska (spr.)

Sędziowie: SA Wiesława Kuberska

SA Krystyna Golinowska

Protokolant: st. sekr. sąd. Grażyna Michalska

po rozpoznaniu w dniu 31 sierpnia 2017 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa **T. K.**

przeciwko **Skarbowi Państwa - Sądowi Okręgowemu w Łodzi**

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 28 listopada 2016 r. sygn. akt II C 447/13

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 w ten tylko sposób, że:

A. w punkcie 1.b. obniża kwotę 62.976,80 złotych do kwoty 55.656,80 złotych (pięćdziesiąt pięć tysięcy sześćset pięćdziesiąt sześć i 80/100),

B. w punkcie 1 w zakresie początkowego terminu płatności ustawowych odsetek za opóźnienie od kwot zasądzonych w punktach 1.a. i 1.b. w miejsce zasądzenia ich za okres od dnia 6 lutego 2013 roku do dnia zapłaty zasądza ustawowe odsetki za opóźnienie od kwot zasądzonych w punktach 1.a. i 1.b. za okres od 28 marca 2013 roku do dnia zapłaty,

oraz oddala powództwo ponad zakres dokonanych zmian,

II. oddala apelację w pozostałej części,

III. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Łodzi na rzecz T. K. kwotę 4.050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 listopada 2016 r. Sąd Okręgowy w Łodzi w punkcie 1 sentencji zasądził od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Łodzi na rzecz powoda kwoty:

a. 42.000 złotych tytułem zadośćuczynienia,

b. 62.976,80 tytułem odszkodowania

z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za okres od dnia 6 lutego 2013 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 10.993 złote tytułem zwrotu kosztów procesu, oddalił powództwo w pozostałym zakresie i obciążył Skarb Państwa – Sąd Okręgowy w Łodzi nieuiszczonymi wydatkami na poczet wynagrodzeń biegłych w kwocie 3.152,85 złotych (k 406).

Sąd pierwszej instancji stwierdził, że spełnione zostały przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej z art. 417¹ § 2 kc. W sprawach karnych brak jest przepisów przewidujących postępowania o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnych orzeczeń innych niż przewidziane w art. 552 kpk. Stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sądowego wydanego w postępowaniu karnym może zatem nastąpić bądź w trybie wznowienia postępowania (art. 540 kpk), bądź w wyniku rozpoznania kasacji przysługującej od prawomocnego orzeczenia. Uchylenie wyroku skazującego lub jego zmiana może dowodzić, że zapadł on niezgodnie z prawem i stanowić może podstawę naprawienia poniesionej przez skazanego szkody nie tylko tej, która jest naprawiana w trybie art. 552 i następnego kpk. Uchylenie przez Sąd Najwyższy prawomocnego wyroku karnego wskutek wniesionej kasacji czy to przez skazanego, czy też Prokuratora Generalnego dowodzi, że zapadł on niezgodnie z prawem w rozumieniu art. 417¹ § 2 kc. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2012 r., jaki powód uzyskał w sprawie II KK 74/12 przesądza, że powód wykazał jedną z przesłanek odpowiedzialności Skarbu Państwa z art. 417¹ § 2 kc, tj. niezgodność z prawem wydanego orzeczenia.

Wystąpiły związek przyczynowy pomiędzy stanem wywołanym wydanym, następnie uchylonym wyrokiem karnym i określoną przez powoda szkodą. Powództwo w znacznej części okazało się zasadne. Skutkiem prawomocnego wyroku skazującego powoda było na podstawie art. 42d ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 28 września 1991 roku o kontroli skarbowej (Dz. U. z 2016 r., poz. 720) wygaśnięcie jego stosunku pracy, jako inspektora, co jedynie potwierdziła decyzja deklaratoryjna Generalnego Inspektora Kontroli Skarbowej z dnia 8 kwietnia 2011 r.

Podstawę zasądzenia w związku z tym na rzecz powoda zadośćuczynienia za doznaną krzywdę stanowił art. 445 § 1 kc.

Utrata pracy dla powoda była wydarzeniem traumatycznym, mającym negatywny wpływ na jego zdrowie oraz relacje z otoczeniem. Powód w związku z tym był całkowicie załamany, targany nim skrajne emocje, stał się nerwowy, impulsywny, wybuchowy. Załamało się jego całe dotychczasowe, ustabilizowane życie. Zaprzestał wcześniejszej aktywności życiowej, izolował się od znajomych, rodziny, nie wychodził z domu, zaniechał uprawiania sportów. Zachowanie powoda przekładało się na funkcjonowanie całej rodziny, jego relacje z żoną i dziećmi. Praca, którą powód utracił z dnia na dzień była jedyną, jaką do tej pory wykonywał od czasu zakończenia studiów. Powód postrzegany był, jako osoba niezwykle zaangażowana w pracę. Sytuacja, w jakiej nieoczekiwanie znalazł się spowodowała jego negatywną samoocenę i niewątpliwie stanowiła dla niego źródło ujemnych doznań psychicznych. Stan zdrowia powoda z tym związany przez kilka miesięcy uniemożliwiał mu podjęcie innej pracy, co z kolei powodowało zamartwianie się przez powoda o przyszłość rodziny, zwłaszcza małych dzieci i jej zabezpieczenie materialne. Z czasem powód znalazł się w całkowicie nowej dla niego sytuacji. Najpierw stał się osobą bezrobotną, potem otrzymał poniżającą w jego odczuciu propozycję pracy w dotychczasowym miejscu zatrudnienia, a następnie podjął tam pracę poniżej swoich kwalifikacji, oczekiwań i ambicji zawodowych. Do tego w sposób znaczący obniżeniu uległy jego dochody. Okoliczności te stały się przyczyną podjęcia przez powoda leczenia psychiatrycznego. Z opinii biegłych wynika, że u powoda wystąpiły objawy nerwicy lękowo - przygnębiennej, wynikającej z przewlekłości zaburzenia nerwicowego. Do chwili obecnej powód ma tiki nerwowe. Już po przywróceniu powoda do pracy na stanowisko inspektora kontroli skarbowej widoczna była duża niepewność w zakresie podejmowanych przez niego decyzji.

Określając wysokość zadośćuczynienia w rozpoznawanej sprawie, sąd pierwszej instancji wziął pod uwagę również fakt, że uszczerbek na zdrowiu związany z przedmiotowym zdarzeniem, skutkującym umiarkowanym stopniem nasilenia nerwicy, wynosi 5%. Uznał w tym stanie faktycznym, że zadośćuczynienie w żądanej kwocie 42.000 złotych jest adekwatne z punktu widzenia rozmiaru doznanej przez powoda krzywdy.

Stosownie do treści art. 444 § 1 kc w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia naprawienie szkody obejmuje wszelkie wynikłe z tego powodu koszty. Z opinii biegłego z zakresu księgowości oraz dokumentów nadesłanych przez (...) w Ł. wynika, że związku z utratą stanowiska inspektora Urzędu Kontroli Skarbowej w okresie od 23 marca 2011 roku do 12 lipca 2012 roku, po odliczeniu wypłaconych powodowi świadczeń uzyskanych z ZUS z tytułu zasiłku chorobowego oraz wynagrodzenia z pracy w charakterze operatora urządzeń przygotowania danych utracone przez powoda korzyści wyniosły 55.656,80 złotych.

Powód poniósł także koszty związane z obroną w procesie karnym w łącznej kwocie 7.320 złotych, które nie zostały rozliczone w wyrokach karnych.

Sąd pierwszej instancji uznał za zasadną łączną kwotę odszkodowania 62.976,80 złotych. W pozostałym zakresie, w jego ocenie, roszczenia powoda podlegały oddaleniu, jako nieznajdujące oparcia w zgromadzonym materiale dowodowym.

O odsetkach od zasądzonych na rzecz powoda kwot zadośćuczynienia i odszkodowania orzeczono na podstawie art. 481 kc. Stosownie do § 1 cyt. przepisu, jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, choćby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Istotne jest więc ustalenie momentu, w którym dłużnik opóźnił się ze spełnieniem świadczenia. Powód wezwał Ministerstwo Sprawiedliwości - Departament Prawa Cywilnego do zapłaty do dnia 5 lutego 2013 roku określonych kwot tytułem zadośćuczynienia i odszkodowania. Tym samym uwzględniono żądanie zasądzenia odsetek od dnia 6 lutego 2013 roku.

O kosztach procesu sąd pierwszej instancji orzekł stosownie do przepisu art. 100 kpc, uznając, że powód uległ tylko co do nieznacznej części swego żądania (k 407 do 414 odwr.).

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi złożyła strona pozwana, zaskarżając go w części, tj. w zakresie punktów: 1.a., 1.b. ponad kwotę 55.656,80 złotych i 3. Zarzucił wyrokowi naruszenie:

- art. 444 § 1 kc - poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że w zakres indemnizacji, o którym mowa we wskazanym przepisie może obejmować również uszczerbek w postaci kosztów związanych z obroną w procesie karnym,
- art. 445 § 1 kc - poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, że kwota zasądzona na rzecz powoda tytułem zadośćuczynienia stanowi sumę odpowiednią w rozumieniu tego przepisu,
- art 481 § 1 i 2 kc w związku z art. 363 § 2 kc - poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że ustawowe odsetki od ustalonych w wyroku kwot zadośćuczynienia oraz odszkodowania, powinny być zasądzone od dnia następującego po dacie płatności wskazanej w wezwaniu do zapłaty, zamiast od dnia wyrokowania,
- art. 481 § 2 kc w zw. z art. 359 § 2 kc - poprzez ich niezastosowanie, czego rezultatem było zasądzenie odsetek za opóźnienie od dnia 6 lutego 2013 r. w sytuacji, gdy obowiązujący w dacie orzekania stan prawny obligował sąd pierwszej instancji do rozróżnienia okresów naliczania odsetek według innych stóp przed i po dniu 1 stycznia 2016 r.

W konkluzji apelacji skarżący Skarb Państwa wniósł alternatywnie o zmianę zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części tj. w zakresie punktu 1.a., punktu 1.b. ponad kwotę 55.656,80 złotych i punktu 3 oraz zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie pierwszoinstancyjne, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w zakresie punktu 1.a., punktu 1.b. ponad kwotę 55.656,80 złotych i punktu 3. oraz przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach procesu (k 429 do 435).

W piśmie procesowym z dnia 22 marca 2017 r. powód wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania wg norm przepisanych za obie instancje (k 443 do 449).

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja strony pozwanej jest częściowo uzasadniona.

Art. 387 § 2¹ kpc stanowi, że jeżeli sąd drugiej instancji nie przeprowadził postępowania dowodowego ani nie zmienił ustaleń faktycznych sądu pierwszej instancji, a w apelacji nie zgłoszono zarzutów dotyczących tych ustaleń, uzasadnienie wyroku może zawierać jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

W myśl tego przepisu z uwagi na treść zarzutów apelacji, ograniczających się jedynie do zastosowania w sprawie przepisów prawa materialnego, Sąd Apelacyjny w Łodzi uznał ustalenia faktyczne przedstawione w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, wobec ich niezakwestionowania przez skarżącego, za własne. Na ich podstawie ustosunkował się do zarzutów postawionych w apelacji, wyjaśniając w swoich rozważaniach przepisy prawa, które powinny być w sprawie zastosowane i przyjętą ich interpretację.

Sąd pierwszej instancji prawidłowo wskazał, że ustawodawca przewidział autonomiczną, samodzielną procedurę badania zgodności prawomocnych orzeczeń z prawem. Tryb ten jest wyłączny, a tym samym nie jest możliwe dokonywanie w ramach procesu odszkodowawczego jakichkolwiek ustaleń w tym zakresie. Jeżeli zdarzeniem wywołującym szkodę jest wydanie prawomocnego orzeczenia sądowego przestankami odpowiedzialności odszkodowawczej regulowanej Skarbu Państwa są: szkoda, zdarzenie ją wywołujące, polegające na wydaniu niezgodnego z prawem prawomocnego orzeczenia, przy czym wskazana bezprawność musi być stwierdzona we właściwym postępowaniu, oraz normalny związek przyczynowy pomiędzy tak opisanym zdarzeniem a szkodą. W takiej sytuacji odpowiedzialność odszkodowawcza przewidziana w art. 417¹ § 2 kc może powstać dopiero wówczas, gdy podmiot zainteresowany uzyskaniem kompensacji wyczerpał instancyjny tok postępowania, a ponadto uzyskał prejudykat stwierdzający, że wydanie ostatecznej decyzji lub prawomocnego orzeczenia nastąpiło z naruszeniem prawa (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 1 czerwca 2000 r., I CKN 64/00, OSNC 2000 Nr 12, poz. 227, z dnia 8 marca 2002 r., III CKN 461/99, 25 listopada 2015 r., IV CNP 9/15, LEX nr 1975844 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 1999 r., I CKN 1064/97, OSNC 1999 Nr 9, poz. 153, wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 8 marca 2017 r., I ACa 1072/16, LEX nr 2295152).

Koszty procesu stanowią jeden z nieodłącznych elementów postępowań sądowych. Należą do dziedziny prawa publicznego i są normowane w kodeksach poszczególnych postępowań, tzn. akcie prawa publicznego. Przepisy te określają samodzielnie, co do zasady odrębnie dla każdej z dziedzin prawa, autonomicznie i wyczerpująco zasady rozstrzygnięcia o kosztach. Czasami uzupełnienie tych przepisów znajduje się w innych aktach, zwłaszcza w przepisach dotyczących kosztów sądowych. Prawo procesowe (publiczne) określa zatem źródło i czas powstania żądania zwrotu kosztów procesu, formę jego zgłoszenia, prekluzję i jej termin, ustalone arbitralnie bariery limitujące zakres i wysokość żądania, w końcu składniki kosztów procesu. W piśmiennictwie powszechnie została uznana zasada akcesoryjności formalnej obowiązku zwrotu kosztów procesu. Koszty te mogą powstać wyłącznie w określonym postępowaniu sądowym i w związku z prowadzonym postępowaniem sądowym, tj. na forum publicznoprawnym. Nie budzi w związku z tym wątpliwości, że po zakończeniu postępowania nie można już dochodzić w odrębnym postępowaniu należności z tytułu kosztów procesu poniesionych w zakończonej sprawie. Nie można dochodzić ich w czasie postępowania, przed wydaniem orzeczenia kończącego postępowanie, ani korygować kwot prawomocnie już zasądzonych. Wyłączona jest więc dopuszczalność potraktowania poniesionych z tego tytułu sum jako roszczenia podlegającego przepisom prawa materialnego. Inaczej ujmując koszty procesu poniesione w innej sprawie nie mogą stanowić szkody w rozumieniu art. 363 § 2 kc (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 1971 r., I CZ 57/71, OSPiKA 1972, nr 6, poz.

105, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 1995 r., III CZP 8/95, OSNC 1995/6/88, LEX nr 4185, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 1996 r., III CZP 1/96, OSNC 1996, nr 4, poz. 57, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 1996 r., I CKU 40/96, OSNC 1997/5/52, LEX nr 29097, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2001 r., II UKN 402/00, OSNAPUS 2002, nr 20, poz. 501, uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2011 r., III CZP 16/11, OSNC 2012/1/3, M. Prawn. 2012/1/30-31, LEX nr 794131).

Istota regulacji art. 361 § 1 kc pozwala na przyjęcie odpowiedzialności sprawcy szkody na podstawie przepisów o czynach niedozwolonych tylko za typowe, a więc normalne skutki zachowań, a nie za wszelkie możliwe ich następstwa, które w ciągu zdarzeń dają się nawet połączyć w jeden łańcuch przyczynowo-skutkowy. Za adekwatne, typowe następstwo określonego zachowania można więc uznać występowanie tylko takiego skutku, który daje się przewidzieć w zwykłym porządku rzeczy, a więc takiego, który - przy uwzględnieniu zasad doświadczenia życiowego - jest charakterystyczny dla danej przyczyny, jako normalny rezultat określonego zachowania, w tym także deliktu (por. z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2004 r., IV CK 395/03, LEX nr 182102). Nie można było zatem przyjąć, jak sugeruje to w piśmie z dnia 22 marca 2017 r. powód, że zachodzi związek przyczynowy pomiędzy szkodą w postaci kosztów procesu poniesionych w postępowaniu karnym a zachowaniem strony pozwanej.

Dodać trzeba, że przepis art. 481 § 1 kc nie ma zastosowania do świadczeń pieniężnych zasądzonych prawomocnym orzeczeniem o kosztach procesu, podobnie jak i art. 358¹ § 3 kc (zob. cyt. wcześniej uchwały Sądu Najwyższego z dnia: 20 maja 2011 r., III CZP 16/11, OSNC 2012/1/3, M. Prawn. 2012/1/30-31, LEX nr 794131, 10 lutego 1995 r., III CZP 8/95, OSNC 1995/6/88, LEX nr 4185).

Nie można się zgodzić z powodem, że został w sprawie karnej pozbawiony możliwości działania w zakresie możliwości zgłoszenia kosztów, co powinno być uwzględnione w postępowaniu cywilnym. Zagadnienie rozstrzygnięcia o kosztach w sprawie karnej zostało uregulowane w przepisach kodeksu postępowania karnego (właściwej procedury dla tego postępowania). Sąd cywilny nie jest władny ustalać i badać zasad stosowania przez sąd karny tych przepisów i wykorzystania możliwości zgłoszenia żądania w tym postępowaniu, choćby pisemnie. Pozbawienie strony możliwości działania trzeba wiązać z uchybieniami procesowymi sądu lub działaniem strony przeciwnej naruszającym przepisy postępowania lub wynikające z nich zasady lojalnego zachowania się względem przeciwnika. Kwestię pozbawienia strony możliwości obrony jej praw należy oceniać w świetle konkretnych okoliczności sprawy i nie powinno się jej łączyć wyłącznie z sytuacją całkowitego wyłączenia strony od udziału w postępowaniu (tak wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 2009 r., I CSK 30/09, LEX nr 584184). Nie może być więc mowy o przyjęciu w niniejszej sprawie, że doszło do pozbawienia powoda możliwości działania na skutek braku zgłoszenia w sprawie karnej żądania kosztów. Ten rodzaj nieważności może zachodzić jedynie w sprawie cywilnej. Powoływanie się przez powoda na naruszenie jego prawa w innej sprawie, w dodatku zależnego od prawidłowości jego zachowań procesowych, nie daje podstaw do przyjęcia, że doszło do pozbawienia go prawa do obrony w innej sprawie następnie wytoczonej. Wpływ zachowania powoda w sprawie karnej na jego sytuację procesową w sprawie cywilnej nie może być utożsamiany ze stanem wymienionym w art. 379 pkt 5 kpc.

Z tego względu kwoty wynikające ze złożonych w sprawie dowodów uiszczenia przez powoda wynagrodzenia obrońcy (k 13 do 15 i k 373 do 375) nie mogły być uznane za szkodę w rozumieniu prawa cywilnego, pozostającą w związku przyczynowo - skutkowym z określonym przez powoda zdarzeniem i uwzględnione w punkcie 1.b. zaskarżonego wyroku.

Wymagalność roszczenia o zadośćuczynienie za krzywdę, jak i odszkodowania z art. 444 kc, a tym samym i początkowy termin naliczania odsetek ustawowych za opóźnienie w jego zapłacie zależy od okoliczności każdego indywidualnie rozpatrywanego przypadku, co oznacza, że datą początkową biegu odsetek ustawowych może być zarówno dzień wyrokowania, jak i data zgłoszenia roszczenia, co wynika wprost z treści art. 363 § 2 kc i art. 455 kc. Wymagalność roszczenia to stan (art. 455 kc), w którym wierzyciel ma prawną możliwość żądania zaspokojenia przysługującej mu wierzytelności. Roszczenia mogą uzyskać przymiot wymagalności w dniu oznaczonym przez ustawę lub przez czynność prawną (umowę), albo w dniu wynikającym z właściwości zobowiązania. Stan uaktywnienia się wierzytelności stanowi początek biegu przedawnienia. Jeżeli zobowiązany nie płaci zażądanych kwot, gdy zobowiązanie jest już wymagalne

uprawniony nie ma możliwości czerpania korzyści z odszkodowania, jakie mu się należy już w tym terminie. Odsetki mają przede wszystkim zapewnić swego rodzaju zryczałtowane wynagrodzenie dla wierzyciela za korzystanie ze środków pieniężnych jemu należnych przez dłużnika. Mają też na celu zmotywowanie dłużnika do jak najszybszego spełnienia świadczenia (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2016 r., I PK 297/15, LEX nr 2192624, 17 listopada 2016 r., IV CSK 52/16, LEX nr 2225868, uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 lipca 2014 r., II CSK 595/13 LEX nr 1504837 i powołane tam stanowiska orzecznictwa, wyroki Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia: 26 stycznia 2017 r., I ACa 961/16, LEX nr 2250108, 7 marca 2017 r., I ACa 973/16, LEX nr 2282445, 27 października 2016 r., I ACa 535/16, LEX nr 2200335).

Powoływanie się w pozwie na wezwanie przedsądowe z dnia 13 stycznia 2013 r. nie może być skuteczne (k 16 do 17). Wezwanie to wprawdzie określa termin na spełnienie żądania (do 5 lutego 2013 r.), lecz zostało skierowane do Ministra Sprawiedliwości, który przekazał pismo powoda dopiero 8 lutego 2013 r. (k 18). W sprawie nie wykazano z jaką datą pismo to zostało wysłane i wpłynęło do Sądu Okręgowego w Łodzi. Jedyną datą pewną, z którą można wiązać wymagalność zgłoszonego przez powoda roszczenia jest dzień wystosowania odpowiedzi przez Prezesa Sądu Okręgowego w Łodzi (k 19 - 27 marca 2013 r.). Wola strony nie może przekształcić zdarzenia niepewnego w pewne, a tylko zdarzenie przyszłe i pewne spełnia kryteria terminu w rozumieniu art. 110 kc. W ocenie Sądu Apelacyjnego w Łodzi zgodnie z treścią art. 110 kc w zw. z art. 111 § 2 kc dniem początkowym wymagalności zgłoszonego przez powoda w stosunku do pozwanego Skarbu Państwa roszczenia był dzień następujący po zajściu zdarzenia w postaci odpowiedzi Prezesa Sądu Okręgowego w Łodzi.

Mając powyższe okoliczności na względzie Sąd Apelacyjny w Łodzi, na podstawie art. 386 § 1 kpc, orzekł jak w punkcie I.A. i I.B. sentencji wyroku, co wiązało się z potrzebą oddalenia powództwa ponad zakres dokonanych zmian.

W pozostałym zakresie argumentacja apelacji nie zasługiwała na uwzględnienie.

Określenie wysokości należnego zadośćuczynienia stanowi istotne uprawnienie sądu rozstrzygającego sprawę w pierwszej instancji, który prowadząc postępowanie dowodowe, wysłuchując strony, biegłych, świadków dokonuje wszechstronnej oceny okoliczności sprawy. Korygowanie przez sąd odwoławczy wysokości zasądanego zadośćuczynienia uzasadnione jest jedynie wówczas, gdy przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy, mających wpływ na jego wysokość, jest ono niewspółmiernie nieodpowiednie, jako rażąco wygórowane lub rażąco niskie. Konieczność korekty zachodzi wtedy, gdy sąd pominął istotne okoliczności wpływające na szacowanie odpowiedniego zadośćuczynienia lub nie nadał im takiego należytego znaczenia. Wobec tego zarzuty, których intencją jest wykazanie wadliwości rozstrzygnięcia poprzez zawyżenie kwoty zadośćuczynienia za krzywdę, mogą być uznane za skuteczne jedynie w tych sprawach, w których zapadłe rozstrzygnięcie w sposób oczywisty i rażąco narusza przesłanki ustalenia wysokości zadośćuczynienia. Szkody niemajątkowej nie da się przy tym tak precyzyjnie określić, jak przy wynagradzaniu szkody majątkowej. Nie można ustalić jednolitego miernika cierpienia, każdy przypadek musi być zatem rozpatrywany indywidualnie i odrębnie przy uwzględnieniu wszystkich istotnych elementów dla danej sprawy, przy czym ocena ta powinna opierać się na kryteriach obiektywnych. Zadośćuczynienie musi jednak spełniać swoją kompensacyjną funkcję i być realne - tj. jego wysokość musi przedstawiać dla poszkodowanego odczuwalną ekonomicznie wartość (por. m.in. z orzeczeniami Sądu Najwyższego z dnia: 15 września 1999 r., III CKN 339/98, OSNC 2000/3/58, Biul.SN 1999/12/8, OSP 2000/4/66, LEX nr 38559, 12 października 2000 r., IV CKN 128/00, LEX nr 52520, 4 lipca 2002 r., I CKN 837/00, LEX nr 56891, 27 lutego 2004 r., V CK 282/03, LEX nr 183777, 15 lutego 2006 r., IV CK 384/05, z 25 sierpnia 2011, I CSK 54/11, LEX nr 1229537, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 września 2015 r., IV CSK 624/14, LEX nr 1816575).

Z opinii biegłych sądowych, których treści i wniosków skarżący nie kwestionuje wynika, że powód na skutek wydania orzeczenia w sprawie karnej (k 271 akt sprawy V K 32/09 Sądu Rejonowego dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi i k 39 wyrok tego Sądu z dnia 23 października 2010 r., k 40 do 53 uzasadnienie, k 246 do 247 akt V K 32/09 Sądu Okręgowego w Łodzi i k 54 do 55 wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 23 marca 2011 r. w sprawie V Ka 19/11, k 56 - 64 uzasadnienie, k 373 do 377 akt V K 32/09 Sądu Rejonowego dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi i k 29 wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2012 r. wydany w sprawie II KK 74/12, k 30 do 38 uzasadnienie) doznał

szeregu szkód niemajątkowych, których rozmiar można oszacować jedynie poprzez czas trwania już doznanej i nadal występującej krzywdy. Z opinii uzupełniającej biegłej M. Ł. wynika, że w obecnym stanie zdrowia powód nadal wymaga pomocy psychologiczno – psychiatrycznej (k 194 pkt 7). Przyjęcie najniższego stopnia uszczerbku na zdrowiu przez biegłego wynikało z faktu, że powód dobrze funkcjonuje w życiu zawodowym, rodzinnym i ograniczył leczenie do rzadkich wizyt u psychologa. Nie oznacza to jednak ustania skutku w postaci nerwicy. Leczenie to jest nadal potrzebne. Obecne skutki biegle określiła jako stopień lekko umiarkowany (k 235 opinia z września 2015 r.). W trakcie trwania psychozy uszczerbek ten był znacznie większy (epizod depresyjny ciężki - k 239 do 239 odwrót protokół rozprawy z dnia 9 września 2015 r.). Powód nadal powinien współpracować z terapeutą (k 135 i k 239 biegle A. T., k 241 płyta CD). Stwierdzone u powoda schorzenia pozostają w związku przyczynowym z przeprowadzonym postępowaniem karnym i utratą na skutek niego przez powoda pracy. Skarb Państwa nie może odpowiadać za wszystkie skutki związane z wydanym wyrokiem. Część z nich, jak choćby odczuwane przez powoda, jako poniżające propozycje pracy dotychczasowego pracodawcy pozostają poza sferą wpływu „skazania” na sytuację powoda, jednak skala doznanej krzywdy, przebieg choroby, jej skutki opisywane przez świadków: E. S. (k 97 do 97 odwr.), A. Ś. - (...) (k 97 odwr. do 98) i aktualny stan zdrowia powoda pozwalały na uznanie kwoty 42.000 złotych za odpowiednią w rozumieniu art. 445 § 1 kc sumę zadośćuczynienia.

Za ograniczoną należy uznać przydatność kierowania się przy ustaleniu wysokości zadośćuczynienia sumami zasądzonymi z tego tytułu w innych przypadkach, co podyktowane jest subiektywnym charakterem krzywdy, którą ma ono rekompensować. Przesłanka ta nie jest całkowicie pozbawiona znaczenia, o tyle o ile pozwala ocenić, czy na tle innych podobnych przypadków zadośćuczynienie nie jest nadmiernie wygórowane lub nadmiernie zaniżone. Jednolitość orzecznictwa sądowego w tym zakresie odpowiada poczuciu sprawiedliwości i równości wobec prawa. Postulat ten może być jednak uznany za słuszny, jeżeli daje się pogodzić z zasadą indywidualizacji okoliczności określających rozmiar krzywdy w odniesieniu do konkretnej osoby poszkodowanego i pozwala uwzględnić przy orzekaniu specyfikę poszczególnych przypadków. Postulat zachowania jednolitości orzecznictwa sądowego nie może polegać jedynie na prostej konfrontacji danego przypadku z innymi, celem uzyskania orientacyjnych wskazówek co do poziomu odpowiedniego zadośćuczynienia (tak m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 15 stycznia 2014 r. w sprawie I CSK 215/13, LEX nr 1438640, 29 maja 2008 r. w sprawie II CSK 78/08, LEX nr 420389, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 18 czerwca 2015 r., I ACa 1869/14, LEX nr 1771275).

Przedstawienie w apelacji odniesienie zasądzoną tytułem zadośćuczynienia kwoty do sum przyznanych w innych sprawach nie może przesądzać o słuszności postawionego w apelacji wniosku. Po pierwsze różne były podstawy prawne zasądzenia wskazanych w innych sprawach kwot, po wtóre okoliczności faktyczne tych spraw, jak wynika z opisanych w nich stanów faktycznych są odmienne od występujących w niniejszej sprawie. W zestawieniu z powołanymi przez skarżącego sprawami uwzględnione przez sąd pierwszej instancji okoliczności podmiotowo i przedmiotowo istotne dla rozstrzygnięcia sporu przekreśliły możliwość przyjęcia przedstawionego w uzasadnieniu apelacji porównania i wyprowadzonych na jego podstawie wniosków za słusznych.

Z dniem 1 stycznia 2016 r. został zmieniony art. 359 kc oraz art. 481 § 2 kc w zakresie określenia stopy procentowej odsetek za opóźnienie (ustawa z dnia 9 października 2015 r. o zmianie ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2015 r., poz. 1830 – w skrócie „ustawa o zmianie ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych”), które uzupełniły wdrożenie do polskiego systemu prawa dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/7/UE z 16 lutego 2011 r. w sprawie zwalczania opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych (Dz. Urz. UE L 48 z 2011 r., s. 1). W art. 55 i art. 56 ustawy o zmianie ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych stanowią, że do transakcji handlowych w rozumieniu ustawy zmienionej art. 1 zawartych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się przepisy dotychczasowe, podobnie jak i do odsetek należnych za okres kończący się przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe. Przepisy art. 359 kc i art. 481 kc zostały zmienione art. 2 tej ustawy.

Zmiany te jednak nie doprowadziły do modyfikacji zasad określonych w art. 481 § 1 i 2 kc. Art. 481 § 1 kc nie został objęty zmianą dokonaną w/w przepisami. Przewidywał i przewiduje możliwość zasądzenia odsetek za opóźnienie, podobnie jak i zmieniony w/w przepisami art. 481 § 2 kc. W myśl art. 481 § 1 kc, jeżeli dłużnik opóźnia się ze

spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. § 2 art. 481 kc wskazuje, jako zasadę naliczenia odsetek za opóźnienie i to odsetek ustawowych w sytuacji, gdy stopa odsetek nie została oznaczona. W poprzednim założeniu przepis ten zawierał jedynie określenie „z góry”, co nie zmieniało i nie zmienia umownej możliwości określenia odsetek. Przepis art. 481 § 1 i 2 kc w odróżnieniu od art. 476 kc wskazującego na „zwłokę” w działaniu dłużnik przewiduje zatem jedynie opóźnienie jako podstawę zasądzenia odsetek i przy braku ich określenia umownego jako zasadę możliwość żądania i zasądzenia odsetek ustawowych (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2017 r., V CSK 361/16, LEX nr 2294419).

Ustawowe odsetki za opóźnienie stanowią w zasadzie minimalną rekompensatę uszczerbku doznanego przez wierzyciela, wskutek pozbawienia go możliwości czerpania korzyści z należnego mu świadczenia pieniężnego. W razie zwłoki dłużnika, wierzyciel może żądać naprawienia szkody na zasadach ogólnych - art. 481 § 3 kc.

Przepisy odróżniają wprawdzie odsetki za opóźnienia (art. 481 § 1 i 2 kc) oraz zwykłe, kapitałowe (art. 359 § 2 kc) poprzez wskazanie odmiennych mechanizmów ich obliczania, jednak określenie w wyroku przez Sąd Okręgowy w Łodzi należnych odsetek jako „ustawowych za opóźnienie” pozostaje w zgodzie z żądaniem pozwu (k 2 nadany w dniu 5 kwietnia 2013 r, k 283, k 372 i k 399 do 400) i omówionymi uregulowaniami.

Uwzględnienie omówionych wcześniej okoliczności i wykładni prawa skutkowało oddaleniem apelacji w pozostałej części (pkt II sentencji) na podstawie art. 385 kpc.

O kosztach postępowania w obu instancjach orzeczono, przy uwzględnieniu że powód przegrał postępowanie apelacyjne w nieznacznej części (art. 100 kpc), co dawało podstawę do zastosowania zasady określonej w art. 98 § 1 i 2 kc - w postępowaniu odwoławczym w zw. z art. 108 § 1 kpc i art. 391 § 1 kpc.

Koszty zastępstwa procesowego powoda w postępowaniu apelacyjnym zostały określone w oparciu o przepisy obowiązujące w czasie od wydania wyroku (28 listopada 2016 r.) i złożenia apelacji (nadana 5 stycznia 2017 r.), tj. w oparciu § 1 rozporządzenia MS z dnia 3 października 2016 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2016 r., poz. 1668) i art. 20 kpc (tak m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2014 r., I UZ 9/14, Legalis nr 1450702).